

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Net op Zee Nederwiek 2
Postbus 111
9200 AC Drachten

Datum: 28 december 2023
Onderwerp: Zienswijze ontwerp Inpassingsplan, MER en overige besluiten Net op Zee Nederwiek 2
Ons kenmerk: 20231228-029
Uw kenmerk:

Geachte mevrouw, heer,

Graag reageren wij mede namens Natuurmonumenten, Het Zuid-Hollands Landschap, de Natuurvereniging Hollandse Delta (een afdeling van de KNNV) en Stichting Duinbehoud op het ontwerp Inpassingsplan, MER en overige besluiten Net op Zee Nederwiek 2. Wij erkennen het belang van de aanleg van leidingen. Dit uit het oogpunt van veiligheid, klimaat, milieu en economie. Onze rol is om de beoogde ontwikkeling te bezien en te beoordelen vanuit de effecten op natuur, landschap en milieu zowel tijdens de tracéafweging, aanleg en na realisatie.

Onze reactie spitst zich toe op de hieronder genoemde onderwerpen.

Zee en kusttracé

Het combineren van kabeltracés heeft ook onze voorkeur. Met enkelvoudige aanlandingen wordt het voor de periode 2030-2040 of tot 2050 zelf zeer ingewikkeld om tot tracékeuzes te blijven komen in een klein gebied. Uiteindelijk levert het bundelen van meerdere kabels in één tracé niet alleen minder schade aan de omgeving en overlast. Maar ontzien we ook kwetsbare natuurwaarden.

Het voorgestelde kabeltracé kruist over meer dan de helft een dynamisch gebied van de Noordzee. Onze zorgen hebben daarnaast vooral betrekking op het Natura 2000-gebied Voordelta en de negatieve effecten die de aanleg van Nederwiek 2 op dit gebied heeft. Het Natura 2000-gebied Voordelta staat al onder druk, en de instandhoudingsdoelen worden niet zonder meer gehaald. Het aanleggen van kabels heeft aanmerkelijke significante negatieve effecten op dit natuurgebied. Het gaat hier om directe schade door de aanleg, schade later door onderhoud en vervanging van kabels, en de doorlopende schade die wordt veroorzaakt door elektromagnetische velden (EMVs). EMV's kunnen negatieve effecten hebben op de ecologie, biologie en gezondheid van mariene soorten. Mariene soorten die receptief zijn voor magnetische en elektrische velden, gebruiken deze van nature voorkomende velden voor ecologische aanwijzingen. Veel mariene soorten halen bijvoorbeeld navigatie-aanwijzingen uit het geomagnetische veld van de aarde en de daarmee gepaard gaande door beweging gecreëerde elektrische velden. Daarnaast gebruiken sommige predatoren bio-elektrische velden om prooi-soorten te vinden. Verstoring van deze natuurlijke velden door antropogene EMV's kan dus belangrijke negatieve ecologische consequenties hebben. Voorbeelden hiervan zijn effecten op nakomelingen van vissen (vruchtbaarheid, embryonale ontwikkeling, natuurlijke EMV perceptie in latere leeftijdsfasen), veranderingen in navigatiegedrag, fourageergedrag, zwemgedrag en prooigedrag (bv. toename van 'verstijfgedrag' van prooien die denken dat een EMV de indicatie van een predator is).

De intensiteit van EMV's neemt af hoe verder men verwijderd is van de bron. Er wordt over het algemeen (onterecht) aangenomen dat het ingraven van kabels negatieve effecten van EMV's op mariene soorten

vermindert, door de afstand te vergroten tussen de kabel en de mariene soorten. Dit geldt echter niet voor benthische soorten die in de bodem leven dicht bij de kabel. Daarnaast kan een afname in intensiteit van de EMV's er juist voor zorgen dat de elektrische en/of magnetische velden juist in de bandbreedte vallen waar ze makkelijk op te pikken zijn door soorten die receptief zijn voor EMVs.

Er is in het proces voor aanlanding van windenergie geen onderzoek gedaan naar de effecten van EMV's. Bij het plannen, ontwerp, de aanleg en het onderhoud van kabel(routes) van windmolenparken dienen specifiek o.a. de intensiteit van EMF's te worden onderzocht en gemodelleerd, gebieden met kritische levensfasen (voortplantingsgebieden, opgroeigebieden) te worden vermeden en technische mogelijkheden te worden onderzocht om de EMV's te reduceren / af te schermen. Het effect van magnetische velden op de lange termijn wordt door de commissie MER aangemerkt als een kennisleemte. De conclusie dat op basis van de huidige inzichten er geen aanwijzingen voor negatieve effecten op soortgroepen of ecosystemen zijn is wat ons betreft voorbarig. Naast het organiseren van verder onderzoek zal er ook geanticipeerd moeten worden op het gegeven dat tijdens een onderhoudssituatie sprake kan zijn van verhoogde veldniveaus omdat stroomtransport plaatsvindt via de zgn. 'metallic return'. Omdat op lokaal niveau negatieve effecten niet volledig kunnen worden uitgesloten, is het effect als gevolg van magneetvelden als licht negatief (Wnb-gebiedsbescherming) en negatief (Wnb-soortenbescherming, KRM en KRW) beoordeeld. Op welke manier kunnen wij deze negatieve effecten mitigeren of compenseren. In de ter inzage liggende stukken wordt hier verder niet op ingegaan.

Hierbij staat de vraag wat de frequentie van bodemberoering is en hoe snel de natuur zich kan herstellen centraal. De definitieve tracékeuze en kabelconfiguratie spelen daarbij een grote rol. Maar ook de diepte van het ingraven van de kabel bepaald de mate van EMV's. Op zee wordt nu uitgegaan van een diepte van 1 meter en in het kustgebied wordt uitgegaan van minimaal een diepte van 3 meter. Een verdere onderbouwing van deze keuze wordt niet aangegeven. Voor onze organisaties geldt dat zeker in het kustgebied dieper ingraven een oplossing kan zijn om permanente elektromagnetische verstoring te mitigeren. Is dit verder onderzocht? In de ter inzage liggende stukken wordt hier verder niet op ingegaan.

Maar bij een dieper ligging dan minimaal 3 meter onder de zeebodem moet vaak eerst worden gebaggerd. Ook hier zijn negatieve effecten te verwachten voor natuur en milieu. Denk daarbij aan de neergeslagen PFAS stoffen, microplastics en andere vervuiling die negatieve effecten hebben op het Natura 2000-gebied Voordelta. Hoe wordt hier mee omgaan? Is in kaart gebracht welke vervuiling aanwezig is op en in de zeebodem in het tracégebied? Hoe wordt uiteindelijk omgegaan met de afvoer van de vervuilde bagger? Dit kan wat ons betreft niet op de daarvoor bestemde stortgebieden in de Noordzee en in het bijzonder in de Voordelta plaatsvinden, wanneer sprake is van deze vormen van vervuiling.

Wij verzoeken u tot een goede en navolgbare onderbouwing te komen en hier maximaal transparant over te zijn naar de natuurorganisaties. Pas dan kunnen wij vaststellen of de gekozen oplossing(en) het Natura 2000 gebied Voordelta niet onnodig negatief beïnvloed. Op basis van deze informatie zijn wij dan ook in de gelegenheid om dit beter te beoordelen. Wanneer nodig komen wij hierover ook graag met u in gesprek. Aangezien ook de komende decennia gewerkt wordt aan andere tracés is het entameren van onderzoek naar EMV's dringend gewenst.

Natura 2000 gebied Voordelta

De Voordelta herbergt natuurlijke habitats en leefgebieden die voor het Europese netwerk Natura 2000 van belang zijn. De Voordelta is een leefgebied voor de gewone en de grijze zeehond vanwege het stelsel van droogvallende zandbanken. Het open water van de Voordelta is vooral van belang voor visetende trekvogels, in het bijzonder voor de roodkeelduiker, en voor schelpdiereters, als zwarte zee-eend en eider. De intergetijdengebieden zijn van belang voor steltlopers en eenden, zoals scholeksters, drieteenstrandlopers en bergeenden. Langs de randen van het gebied bij Voorne en Goeree liggen schorren en slikkige platen. Het belangrijkste intergetijdengebied in de Voordelta is de Slikken van Voorne. Dit intergetijdengebied is van bijzondere betekenis voor trekvogels die hier een belangrijke tussenstop hebben om te foerageren tijdens hun trektocht. De bijzondere natuurwaarden bevinden zich in de gehele Voordelta. De grootste verscheidenheid van deze natuurwaarden vindt men echter in de noordelijke helft van het gebied. Dit is het gebied waar het voorgenomen tracés voor Nederwiek 2 is geprojecteerd. Ook vragen wij extra aandacht voor het Maasvlaktestrand. De aanleg kan indien deze route wordt gekozen negatieve effecten hebben op de bontbekplevier, strandplevier en dwergstern, die er vrijwel jaarlijks in aanzienlijke aantallen broeden. Deze mogelijke effecten worden beschreven in de aanvullende MER die is opgesteld voor de aanlanding van IJmuiden Ver Gamma (Net op zee IJmuiden Ver Gamma - Aanvulling op het milieueffectrapport, hoofdstuk 4). Wij verzoeken om deze mogelijke effecten in de verdere uitwerking op te nemen. Het feit dat hierover al is gesproken met Natuurvereniging Hollandse Delta (een afdeling van de KNNV) en Vogelbescherming Nederland wordt gewaardeerd. Het zou goed zijn om de contacten met de natuurorganisaties in het verdere traject periodiek te continueren.

Wettelijke Natuurcompensatie Voordelta

Stichting Duinbehoud, Natuurmonumenten, Het Zuid-Hollands Landschap en de Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland zijn vanaf het convenant 'Visie en Vertrouwen' in 2008 betrokken bij de wettelijk vastgesteld natuurcompensatie voor de aanleg van de Maasvlakte II (PMR) in de Voordelta. De rechtbank Midden-Nederland heeft in haar besluit van 15 november 2022 bevestigd dat de afgesproken wettelijke natuurcompensatie niet is gehaald. De minister heeft hiervoor een voorgenomen bodembeschermingsgebied (BBG) vastgesteld. Op basis van het dialoogproces heeft de minister het voornemen om hierover voor 7 februari 2024 een definitief besluit te nemen over het BBG en een tweetal zeerreservaten. Wij verzoeken u hier rekening mee te houden bij de verdere uitwerking van het tracé

Zandkokerwormriffen

Het voorgestelde tracé bevindt zich (deels) in geschikt gebied voor de zandkokerwormriffen. Hierdoor kan aantasting plaatsvinden van leefgebied en leiden de werkzaamheden mogelijk tot tijdelijke oppervlakteverkleining van de riffen. Als zandkokerwormriffen weg zijn, herstellen ze niet snel, want ze settelen op eigen structuur (en secundair op stenen). Bovendien ben je afhankelijk van de suppletie van larven van elders. Of herstel mogelijk is en hoe snel dit gaat is afhankelijk van de dispersieafstand van larven, de schade die aangebracht wordt bij het aanleggen van de kabels, hoeveel riffen er in de buurt zijn en op welke afstand.

Eventuele aangetaste riffen hebben de mogelijkheid zich snel te herstellen. Gedeeltelijke aantasting kan binnen dagen tot weken hersteld zijn. Na aantasting (grotendeels) lege velden kunnen na 6 maanden weer als rif herkenbaar zijn. De doorontwikkeling tot een zo optimaal mogelijk functioneel rif inclusief biodiversiteit duurt langer (orde grootte enkele jaren). De zandkokerworm is niet aangewezen als beschermde soort in het kader van de Habitatrichtlijn. Maar de zandkokerworm is in het Natura 2000 profiel document H1110_B Permanent overstroomde zandbanken (Noordzeekustzone) op de lijst van

typische soorten van subtype H1110_B geplaatst. Deze lijst bevat soorten die kenmerkend zijn voor de dynamische zandbanken en geulen in de kustzone tot 20 meter diepte. Hierin zijn de schelpkokerworm en zandkokerworm opgenomen en als soorten aangemerkt als constante soort met indicatie voor goede abiotische toestand en goede biotische structuur van het habitatype.

Als zodanig zegt deze soort wat over de mate van instandhouding van dit habitatype. Gaat het slecht met de zandkokerwormriffen dan gaat het ook slecht met dit habitatype. Dit geldt natuurlijk ook voor ingrepen waarvoor een lange herstelperiode nodig is. Eerder adviseerde de cie. MER om bij de besluitvorming van Net op Zee IJmuiden VER Beta aan te geven welke ruimte er binnen de corridor van het voorkeustracé aanwezig is om via tracéaanpassingen aantasting van de zandkokerwormriffen te voorkomen. Wij vragen u om bij de verdere uitwerking van de plannen voor Nederwiek 2 alles te doen om aantasting van zandkokerwormriffen te voorkomen. Aangezien in de verschillende VAWOZ projecten de tracés zich (deels) bevinden in geschikt gebied voor de zandkokerwormriffen moet hier integraal naar gekeken worden bij de verschillende uitwerking. Ook de commissie MER vraagt hier in gelijksoortige bewoordingen aandacht voor.

Stikstofdepositie tijdens aanlegfase

De aanlegwerkzaamheden voor het project leiden tot een tijdelijke toename van stikstofdepositie op daarvoor gevoelige Natura 2000-gebieden. Eerder werd vastgesteld bij het voorontwerp inpassingsplan Net op Zee IJmuiden Ver Gamma dat de grootste toename op een stikstofgevoelig habitatype 0,77 mol N/hectare bedraagt gedurende drie tot vier jaar in Natura 2000-gebied Voornes Duin. De cie. MER gaf toen in haar advies op NRD Nederwiek 2 aan dat extra stikstofdepositie op een al met stikstof overbelast gebied, hoe gering ook, tot de conclusie leidt dat negatieve gevolgen voor de kwaliteit van habitats en leefgebieden van soorten niet uit te sluiten zijn. Daarbij wees de cie. MER op artikel 2.9a van de Wet natuurbescherming dat geen betrekking heeft op de inhoud van plan- en project MER en ook niet op besluitvorming over plannen zoals inpassingsplannen. Daarnaast is de toename van stikstofdepositie weliswaar tijdelijk, maar moet deze in samenhang met de langjarige overbelasting van duingebieden door stikstofdepositie worden gezien. Voor verschillende habitattypen die gevoelig zijn voor stikstofdepositie geldt in het Natura 2000-besluit een uitbreiding in omvang en/of verbetering van kwaliteit. In dit licht knelt dat de mogelijkheden om bronmaatregelen te nemen (de mogelijkheden om stikstofemissies te reduceren) niet concreet zijn beschreven. De betekenis van dergelijke bronmaatregelen zijn niet in het MER beschreven en kunnen voor zover mogelijk daardoor niet meegewogen worden in de besluitvorming. De cie. MER adviseerde bij eerdere projecten om voorafgaand aan de besluitvorming over het inpassingsplan en de vergunningen voor Net op Zee IJmuiden VER Beta, inzicht te geven in de bronmaatregelen die genomen kunnen worden om de stikstofdepositie tijdens de aanlegfase maximaal te reduceren. Wij verzoeken ook vanuit Nederwiek 2 hier naar te kijken en mee te nemen in de verdere uitwerking. Juist om dat nu drie aanlandingen vanuit de verschillende windparken via de Voordelta aanlanden op Maasvlakte II of de tracés landinwaarts worden doorgetrokken. De verschillende projecten worden op dit punt nu afzonderlijk licht negatief beoordeeld. Maar hierbij worden de verschillende uitkomsten niet gesaldeerd op stikstofdepositie in de direct stikstofgevoelige gebieden. Wij verzoeken om hier voldoende aandacht aan te besteden. Wij gaan ervan uit dat tijdens de aanlegfase afdoende bronmaatregelen worden genomen om de stikstofdepositie maximaal te reduceren. Het is belangrijk dat natuur volwaardig meegenomen wordt in de energietransitie. Waarbij ook aandacht is voor cumulatieve ecologische effecten.

Landtracé

Het landtracé loopt tot de Amaliahaven. Een eventueel doortrekken richting het achterland maakt geen onderdeel uit van Nederwiek 2. Tot vragen wij hiervoor op voorhand extra aandacht. Wij verwijzen naar onze eerdere zienswijze d.d. 5 juli 2023 Concept NRD Hoogspanningsverbinding 380 kV Geertruidenberg – Krimpen aan den IJssel of Crayestein met ons kenmerk 20230705-024. Ook voor een eventueel doortrekken richting het achterland willen wij vroegtijdig betrokken worden.

Tot zover onze reactie. Mocht een nadere toelichting op prijs worden gesteld dan staan wij hiervoor graag klaar.

Met vriendelijke groet,

Mede namens Natuurmonumenten, Het Zuid-Hollands Landschap, de Natuurvereniging Hollandse Delta en de Stichting Duinbehoud.

A.P. Ouwehand
Directeur NMZH